

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

28. An iniustè excommunicatus incurrat in pœnas justæ
excommunicationis? Sed quid est dicendum de pœnis qua incurrunt
violantes censuras, de irregularitate celebrando Missam, in prædicta ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

fervare concessa censetur Ordinario, argum. c. *Nuper*, de sent. excomm.

RESOL. XXVII.

An injuste excommunicatus v. g. ex causa praesumpta secundum allegata, & probata, teneatur se abstinere à communione fidelium, & ab aliis actibus prohibitis? Et an in dicto casu, quamvis ad id teneatur ratione scandalii, imò ratione obedientiae, non fiat irregularis celebrando, non solum quando in occulto celebrat, sed etiam quando in publico, & coram eis, quibus censura est nota, & innocentia incognita, &c. Ex part. 5. tract. 9. Refol. 27.

Sup. hoc inf. vide adhuc magis latam doctrinam in Ref. 29. & lege etiam Ref. annot. seq.

Sup. sequen- tribus abhinc usque in finem hujus Ref. in Ref. seq. lege à 5. Verum.

Sup. hoc ibi- dem §. Sed & §. ult.

§. 1. DE in iusta excommunicatione, valida tamen, norandum est tripliciter posse esse injustam, uno modo ex pravo affectu tantum. Secundo ex defectu ordinis à jure statuti. Tertiò ex defectu causae, quando revera non est, licet praesumatur. Et si primo tantum modo sit injusta, non videtur dubium, quin habeat omnes effectus, quia si alia omnia requisita adsint, solus primus affectus iudicis non impedit efficacitatem sententiae, & idem judicandum est de excommunicatione injusta ex solo defectu ordinis, & injusta ex defectu causae.

2. Sed circa praesentem quaestionem prima opinio antiquorum fuit, talem sententiam validam esse, atque rimendam, & observandam. Ita S. Th. in 4. dist. 18. quest. 2. art. 1. quest. 1. Rich. art. 1. qu. 1. Duran. quest. 4. & aliorum, probatur ex cap. sententia 11. qu. 3. ubi dicitur sententiam iudicis sive iustam, sive injustam timendam esse. Secundo, quia secundum allegata & probata talis sententia est vera; ergo habet effectum. Gabr. dist. 18. quest. 2. art. 2. docet, talem sententiam non obligare quoad Deum, bene tamen quoad Ecclesiam, & sequitur Adrian. quodlib. 6. art. 1. Major dist. 18. quest. 2. art. 4. & alij, qui docent eam tantum servandum esse in publico, non tamen in occulto. Dicendum est igitur in publico sic excommunicatum obligari ad obediendum iudici, quia secundum allegata & probata recte iudicat: probabile autem est in occulto non teneri, est enim ille innocens: ergo non est causa, ob quam obligetur iste ad obediendum, quando nullum est scandalum, fateor tamen non esse improbabile sententiam antiquorum asserentium, etiam in occulto obligari ad obediendum, quia iudex iuste procedit, & habet potestatem praecipendi modo humano, hoc est, secundum allegata & probata. Et ita ex Vasqu. docet. Turrian. de cens. lib. 2. disp. 20. dub. 1.

3. Sed non desinam hic apponere verba Gasparis Hurtado de cens. in comm. dist. 24. num. 104. ubi sic ait: Qui injuste sententiam censuræ patitur, tenetur coram eis, quibus sententia censuræ est nota, & innocentia ignota, se gerere, ut censura innodatus ratione scandalii, ne eis videatur censuram contemnere, sed non tenetur ad id ratione obedientiae, quia non tenetur immediate ratione censuræ, cum non sit valida, nec ratione alicujus prohibitionis à iudice superadditæ ipsi censuræ, quia iudex nullam ponit, quia nihil aliud facit, quam ferre censuram; sed quamvis ad id teneatur ratione scandalii imò & admittamus teneri ratione obedientiae, non fit irregularis celebrando, non solum quando in occulto celebrat, sed etiam quando in publico, & coram praedictis, quia quamvis teneatur abstinere, non tamen ex vi censuræ. Hæc Hurtado: videatur etiam Faber in 4. sent. de cens. dist. 12 §. quest. 1. disp. 4. cap. 3. n. 91. & Suarez de cens. disp. 4. sect. 6. n. 13. Praepositus in 3. art. de cens. in gen. quest. 1. dub. 10. n. 64. & alij penes ipsos.

RESOL. XXVIII.

An injuste excommunicatus incurrat in penas iuste excommunicationis?

Sed quid est dicendum de penis, quas incurrit violentas censuras, de irregularitate celebrando Missam in dicta excommunicatione, de collatione, & receptione beneficii, de ferendo suffragium, & similibus? Et difficultas consistit, si violat censuras in publico, Et an communicans cum tali excommunicato incurrat penas juris impostas? Et adhuc aliud dubium superest, an ab orationibus generalibus Ecclesiae, à quibus excluduntur excommunicati, excludatur supradictus excommunicatus: Ex part. 5. tract. 9. Refol. 28.

§. 1. ET quoad penas spirituales, dico certum esse fideles orantes in publico non orare pro tali excommunicato, etiam si illis confiter illum esse innocentem, quia talis sententia saltem habet vim obligandi in actionibus externis, & iudex procedit secundum allegata, & probata. Sed dubium est, an ab orationibus Ecclesiae generalibus pro fidelibus, à quibus excluduntur excommunicati, excludatur praedictus excommunicatus: Et assero non incurtere hanc poenam, quia non est credendum Ecclesiam hoc velle; sed difficultas est de penis externis, & de exterioribus effectibus, & aliqui asserunt, quod tam in publico, quam in privato incurritur. Ita ut, v. g. ille maneat privatus actione activa & passiva beneficiorum: & huic sententiae favent DD. citati in bio praed. qui absolute dixerunt talem excommunicationem obligare, non distinguendo de obligatione in publico, vel in secreto. Probatur verò hæc sententia ex cap. venerabilibus, de sent. excomm. in 8. ubi assignatur differentia inter abolitionem excommunicationis in iusta, & excommunicationis nullius; quod absolutio nullius solet esse ad cautelam, alterius verò semper est simplex absolutio. Et quod possit Ecclesia eas imponere penas, patet, quia dare ius ad electionem vel jurisdictionem ad administranda Sacramenta pendet ex iudicio Ecclesiae, & habet potestatem auferendi secundum allegata & probata, & ita ex Vasquez de excomm. dub. 11. num. 13. docet Turrianus de cens. lib. 2. disp. 20. dub. 2.

2. Verum ego contrariam sententiam teneo cum S. Th. Suar. de cens. disp. 4. sect. 7. num. 14. quia non est credibile Ecclesiam velle hoc modo obligare. Et hanc sententiam non carere probabilitate, praesertim in ordine ad praxim, & sedandas conscientias, concedit ipsemet Turrianus loco citato. Vnde illam tenet novissime in 1. Prap. in 3. art. quest. 1. de cens. in comm. dub. 10. n. 64. ubi sic ait: Innocens non obligatur censura ratione sui, sed eatenus tantum tenetur eam exterius servare, quatenus est necesse ad tollendum scandalum, quia parum non est verisimile Ecclesiam velle tam graviter punire eum, qui verè est innocens, & se pro tali certo cognoscit, & velle eum privare spiritualibus bonis, & quidem ita ut ipsemet sine alterius interveniente teneatur esse executor. Confirmatur, in aliis penis, is, qui verè est innocens, potest declinare poenam, quantum citra vim fieri potest. Hinc sequitur quod talis innocens celebrando non incurrat irregularitatem, & quod in conscientia possit recipere beneficium, & collatio non sit irrita, item ferre suffragium. Ita ille, satis quidem probabiliter, ut dictum est.

3. Sed quid dicendum de penis, quas incurrit violentas censuras, & de irregularitate & similibus? Dico igitur illas non incurtere quando actiones iuste prohibite

prohibita sunt in occulto, quia ista poena non indiguntur ab homine, sed à jure violanti præceptum; sed in occulto, ut dictum est, non obligatur, ideo poena non habet locum. Difficultas verò consistit, si talis excommunicatus violet censuras in publico, & Valq. cum Turriano *locis citatis*, docent talem revera incurere irregularitatem, & alias poenas juris, quia illæ assignantur à jure pro his, qui violant præceptum judicis, prædictus tamen excommunicatus revera violat, quia in publico tenetur obedire. Sed P. Suarez *sect. cit. art. 2.* censet istum re vera non esse irregularem. Primum, quia iste revera non est excommunicatus. Secundò; quia poena ista imponitur à jure non incurritur propter actum, nisi sit perfectus in sua specie, qualis non est hic, quæ argumenta faciliem habent solutionem.

4. Ad primum dicendum est illum esse excommunicatum hoc sensu, ut teneatur obedire præcepto judicis, qui præcipit secundum allegata & probata.

5. Ad secundum violationem hujus præcepti, ob quam imponitur prædicta poena, perfectam esse in sua specie.

6. At his non obstantibus sententiam negativam quam docet Suarez, probabilem esse puto, quam etiam tenet Ioannes Præpositus, insignis Theologus Societatis Iesu, ubi *suprà* n. 65. ubi sic asserit: Dixi eatenus teneri, quatenus est necesse ad tollendum scandalum, quia si nullo modo posset exercere functiones per censuram prohibitas sine scandalo, & quin censureretur potestas Ecclesiastica contemni, eas obire non posset, unde non potest hujusmodi actiones exercere coram iis, quibus non constat de invaliditate censuræ, non tamen propterea incurrit irregularitatem, quia non obligatur ad id præcisè ratione censuræ, secundum se spectatæ, sed quodam modo per accidens, ne potestas Superioris censetur contemni. Ita Præpositus, & ego. Et hanc opinionem probabilem esse fatetur ipsemet Turrianus *loco citato*, qui tamen optimè addit, quod talis propter violationem censuræ in publico factam puniretur revera, ut violator censuræ, & habebitur ut irregularis. Ex dictis infert Præpositus absolute communicantem cum tali excommunicato incurere poenas juris impositas cum excommunicato; sed hoc limitat ex Valquez Turrianus, quando excommunicatio fit in occulto, secus autem in publico, & addit Præpositus, *num. 66.* talem excommunicatum apud Deum non privari suffragiis communibus Ecclesiæ, sed hoc dictum est suprà, & de hac tota questione, quando casus acciderit, ne deseras recognoscere Gordonum in *summ. tom. 1. lib. 7. c. 6. cap. 3. n. 11. & sequent.*

RESOL. XXIX.

An excommunicatus nulliter teneatur abstinere à communionem fidelium, & ab aliis prohibitis? Ex part. 5. tract. 9. Resol. 26.

AD hunc casum respondet negativè ex multis Theologis, insignis ille Iuriconsultus Ludovicus Mexia, & quia Codex non invenitur, ponam per extensum ejus verba, sic enim ait in leg. Regiam Toleti sub tit. de los propios y rentas de los Conjes, part. 5. *fundam. 2. n. 28. & segg.* Sententia nulla jus non tribuit, quodque nulliter factum est factum non censetur Clementi, *pastoralis, de re jud. & Corneus explicat in consil. 325. incipien. Prima facie videtur. 3. col. n. 1. vol. 1.* & novissimè quasi sub eadem casus specie, Martin. ab Azpiscueta Navarrus (præceptor olim meus Salmanticæ) vir ingenij acuminis ac varia doctrina præcellens, in prælectio. cap. cum contingat, *Tom. V.*

de *script. remed. 3. pag. 160. cum segg.* secundum meam impressionem, scribens etiam ibi plurium allegatione jurium Canonistarum & Theologorum sententiam excommunicationis, quæ aliqua de causa est nulla, timendam non esse *c. cui, & c. non debet. 11. q. 3.* ubi Greg. Non debet, inquit, is poenam sustinere, canonicam, in cuius damnatione non est canonica prolata sententia. Firmans idem Martin. *ibid.* auctoritate Paludani (Theologorum omnium hac in re doctissimi) in 4. *distin. 18. q. 3. col. 3.* & Anton. Archiep. Florent. in 3. *tit. 24. cap. 73.* excommunicatum nulliter denunciatum publicè non teneri abstinere à Divinis, neque ab alia hominum communicatione legitima, modò nullitatis causa publicata fuerit per eum. Quibus non obstat Angel. de Cava. in *verb. excommunicatio 4. §. 19.* qui casibus quindecim paulo antè ab eo relatis, quibus excommunicatis ipso jure est nulla, quorum undecim ponit gloss. singularis post Ioan. Monach. in *cap. presenti, de sententia excomm. lib. 6.* subijcit hæc verba: In omnibus prædictis casibus sententia excommunicationis nullo modo est timenda, nec quoad Deum, nec quoad Ecclesiam, quando notoriè constat de aliquo ipsorum: Sed quando non constaret, tunc quoad Ecclesiam esset timenda, & ipsam contemnens peccaret mortaliter, & posset excommunicari. Hoc enim ejus dictum, dum de notorio loquitur, intelligi non debet eo modo, quo notorium capitur in *cap. vestra de cobab. cleric. & mul.* ut ibi definit Anton. n. 31. nec idem accipitur in *cap. fin. de tempor. ordinand.* Sed in genere pro eo, quod est manifestum, hoc est, secundum Panorm. in *d. cap. vestra num. 13.* per clamorosa insinuationem certo auctore præcedente patefactam. Alioqui Angel. contrarius esset Paludano, & D. Antonino, imò & prædictis juribus, quod non est credendum. Unde plusculum vigilantie desiderari potest in Sylvio; mea sententia, alias vigilantissimo in *verb. excomm. 2. notab. vers. 13.* qui relatis & probatis antedictis verbis Paludani, subijcit hoc Angel. dictum ad verbum, eo non citato, nec aliter verbis ejus temperatis, quæ tamen erudito, & in materia notoriè exercitato, contraria meritò videri possunt. Et diligentior mihi videtur Gabriel (vir omnium consensu doctissimus) qui in 4. *dist. 18. q. 2. col. 11.* aliàs in omnibus in hæc verba, quæ ad nostrum quoque thema spectant, loquitur: Si verò excommunicatio fuerit nulla ob defectum jurisdictionis super excommunicatum simpliciter, vel in illo casu quo fertur excommunicatio, vel quia fertur post appellationem legitime interpositam, vel ob alium defectum, propter quæ ipso jure est irrita, tunc non oportet eam timere, nec pro excommunicato agere, seu gerere, vitando communionem Sacramentorum & hominum, quoniam quod non est, non oportet timere: sed dum sententia est nulla, jam non est excommunicatio, nec quoad Deum, nec quoad Ecclesiam, quia secundum veritatem nullam sententiam juris incurrit, qui sententiam, quæ nulla est, non custodit, timenda tamen est, non sententia, sed scandalum populi vulgaris, nescientis sententiam esse nullam: unde si aliquis publicè excommunicatur, & denunciatur nulliter; ex adverso publicet ipse sufficienter causam, propter quam sententia est irrita, quo facto non pareat sententia, & si aliquis tunc scandalizatur, non est scandalum pusillorum, sed Phariseorum secundum regulam Christi *Matth. 18.* contemnendum. Attamen non tenetur, eam servare in occulto ante scandali sedationem, sed neque in occulto, nec in publico coram sapientibus, quibus nota est nullitas sententiæ tenetur eam observare. Hactenus ille. Cujus, & aliorum sententias curiosus hic retuli quod res hæc quotidiana sit, & nostro proposito maxime conveniat. Et hæc omnia docet Mexia ubi *suprà*. Licet contrarium